

שש א ברכה

יוצא לאור ע"י אברכי הכולל שבקהילת "מקור חיים" יע"א
בראשות מו"ר עט"ר הרה"ג רבי יוסף מוגרבי שליט"א

להצלחת דן בן חנה וזוג' עכב"ב - לכריאות שמירה עליונה והרמת קרן המזל וכט"ס לעד אכיר

גליון מס' 411

ערש"ק פרשת "צו", "יב" באדר ב' תשע"ד

עבודת הקודש - בזמן!

אהרון ובניו נבחרו לשרת את ה' יתברך באוהל מועד. התפקיד הרם חייב הכנה רבתית. אחד מהציוויים שהיה על אהרון ובניו מוזכר בסוף פרשתנו: "ותפתח אוהל מועד תשבו יומם ולילה שבעת ימים ושמרתם את משמרת ה' ולא תמותו". וכתב ופירש רבינו הרמב"ן זצ"ל וזה לשון קודשו: "ענין הפסוק הזה שלא יצאו מפתח אוהל מועד יומם ולילה בשעת עבודה, כלומר עד שישלימו כל העבודה המוטלת עליהם באותו עת". עכ"ל. אין ללכת הביתה ולפנות לעיסוקים אחרים, צריך קודם לסיים את עבודת הקודש ואז לפנות לדברים אחרים. העונש מראה על חומרת הדברים "ולא תמותו", ומפרש רש"י זצ"ל: "הא אם לא תעשו כן, הרי אתם חייבים מיתה". כידוע, לקחי תורתנו הקדושה והוראותיה הם לשעה ולדורות. וכן ממשיך הרמב"ן זצ"ל בפירושו לפסוק הנזכר: "והיא מצוה נוהגת לדורות שלא יניח כהן עבודה ויצא וחיביב עליה מיתה". עכ"ל. עתה בעוונותינו חרב הבית ובטלו כוהנים מעבודתם, לויים מדוכנם וישראל ממעמדם, אך כבר אמרו חז"ל הקדושים: "ונשלמה פרים שפתינו". בתי הכנסיות והמדרשות של ימינו הם בתי מקדש מעט כדוגמת אותו בית קדוש ששרתה בו השכינה. תפילותינו הם כדוגמת הקורבנות שהיו מרצים את ה' יתברך ומורידים שפע לעולם, ואנו כיום משולים לכוהנים העובדים את עבודת הקודש. אל לנו לזלזל באותה חובה שהיא זכות גדולה המוטלת עלינו, צריכים אנו להתנהג בכבוד ראש עת אנו באים להתפלל לפני בוראינו. כמה נורא הדבר לראות יהודים הנכנסים באופן קבוע מאוחר לתפילה ללא אונס וסיבה מוצדקת. כמה כואב הדבר לראות יהודים העוזבים את בית השם, קודם סיום התפילה (וכדרך אגב, בהלכה מוזכר למי מותר לצאת לפני גמר התפילה והיכן, וכל יהודי חייב ללמוד הלכות אלו עם שאר ההלכות). צריך פשוט להחזיר לנפשנו שאנו בתפקיד, אנו כעת עסוקים בדברי קודש, בשיחה עם בורא עולם. איזו זכות גדולה נפלה בחלקינו! ונסיים בסיפור אמיתי שקרה. אדם אחד היה בא קבוע מאוחר לתפילה. לא היה זה בגלל אונס או סיבה מוצדקת פשוט חוסר שימת לב לחשיבות וערך התפילה. כמה וכמה פעמים הוכיחוהו על אותו דבר שהתפילה מתחילה מהקורבנות מ"ותתפלל חנה" ולא מ"הודו" או "ברוך שאמר", "ישתבח" או "יוצר אור". אבל אותו אדם המשיך במעלליו וטענתו בפיו: "מה כבר משנה אם אני מאחר עשר דקות והרי את עיקר התפילה אני מתפלל". לקב"ה ישתבח שמו לעד יש הרבה שליחים. וברחמי המרובים רצה בורא כל עולמים ללמד את אותו אדם לקח שיחזור מסורו ויטיב דרכו. לאותו אדם היה מפעל גדול. יום אחד פרצה שריפה ענקית שאיימה לשרוף את כל המפעל כליל. מכבה אש הוזעק בדחיפות. אותו אדם מחכה ומחכה וכל דקה נראית לו כנצח. כל דקה הוא רואה שעוד חלק ממפעלו היקר עולה בלהבות. כעבור רבע שעה, מכבה האש מגיע. אותו אדם נזעק לכבאים ושואל מדוע איחרתם כל כך? מה קרה? התשובה שאותו אדם קיבל, זיעזעה אותו עד עמקי נשמתו: "התעכבנו רק עשר דקות, על מה כל הרעש?". אותו אדם חש שמשמים מדברים איתו ומוכיחים אותו על מעשיו מידה כנגד מידה. מיותר לציין שאותו אדם שינה את הרגלו ובא ממחרת והלאה בדיוק בזמן, הוא כבר הבין את המסר. נתחזק בתפילה ובעבודת הקודש, ונוכה לכל הברכות ולגאולה השלמה במהרה.

גדולי ישראל!

כחוש השני העובר בין הסיפורים על גדולי ישראל לדורותם נמצאת נקודה משותפת אחת: במקום גדלותם שם ענוותנותם. תמיד ידעו לרדת מן ההר אל העם, לשאת בעול עם הזולת, להרגיש בצערם ולכאוב את כאבו, להבדיל בין הטהור לאינו טהור, מלכים ורוזנים, שרי ממשלה כאלה ואחרים, לא אחת כאשר הגשימו את חלומם וזכו לתפקיד הנכסף, כאשר אך עמד למולם אדם מן השורה, אם בכלל "זכה" ואיפשרו לו להתייבב כנגדם, התייחסו אליו כאל מטרד חולף בל יראה ובל ימצא. אולם כאמור לא כן גדולי ישראל שהתייחסו לכל בר ישראל קטון כגדול, כראוי להתייחס לכן מלך - מלכו של עולם! בגמרא ירושלמי (שבת פ"ה ה"ג) למדו מהפסוק המופיע בפרשתנו: "והרים את הדשן" - שאין גדולה בפלטרוני של מלך! והסבירה התורה התמימה שאין לאדם להראות את עצמו בגדולה לפני הקב"ה ואפילו אם הוא גדול ומכובד, ואפילו בעבודה שאינה מכובדת בעולם, מניין שגם הרמת הדשן מעל המזבח היה עושה הכוון בעצמו ובבגדי כהונה, אף שהיה אפשר לעשותה על ידי ישראל, על ידי כלי בעל קנה ארוך ולהסיר הדשן מעל גבי המזבח ממרחק, ויתכן שהיו המקור להנהגתם של גדולי ישראל, שהרי דרך הצדיקים לקיים "שויתיה ה' לנגדי תמיד", ובכל מקום שנמצאו ובכל רגע ורגע מחייהם ראו עצמם כעומדים ומשמישים לפניו יתברך, וממילא אין לנהוג גדולה בפלטרוני של מלך! ומסופר על הגה"צ הרב מרדכי אליהו זצ"ל, שפעם באו בני זוג לפניו לגירושין וטענת האישה בפייה שבעלה קמצן ויותר קל להוציא מים מן הסלע, מאשר להוציא שקל מכיסו! גם ניסויים לגשר ולפשר להעמיד את הבית על תילו, עלו בתוהו. קבע הרב מועד נוסף לדיון, לפני שבאו בני הזוג ביקש הרב מאישה אחת שתתחפש לאשתו ובעת יתחיל הדיון, תפרוץ פינה ותורוק עליו ענבניות רקובות. ואכן אין מסרבין לגדול וכך היה, בני הזוג עמדו המומים לפשר המאורע, ובעוד שהרב מנקה את בגדיו "מרסק הענבניות" המיוחד, הפטיר בלשונו: "היא צודקת בטענתה במקום לקנות לה מנעמי עולם, אני מחפש ירקות במבצע!". האישה עשתה חשבון מהיר שאם כן אין מצבה גרוע כל כך, "מוכנה אני לשמוע על פשרה", הפטירה בלשונו, ושלום הבית שב למעונם! אכן עבור השלום בית מוכן היה הרב זצ"ל לספוג ביוזנות! נדבק בתכמינו ולמד ממידותיהם ומהנהגתם, ונוכה לקדש שמו יתברך בזה ובבא!

זמני כניסת שבת ויציאת השבת

לרכנו תם	יציאת השבת	כניסת השבת	ת"א
19:01	18:25	17:26	ת"א
19:04	18:24	17:11	י-ם
19:03	18:25	17:17	חיפה
19:04	18:26	17:28	כ"ש

הפטרת השבוע: "ויאמר שמואל"

מטעמים לשבת

“תוקד על המזבז לא תכבה”
(ו,ה-ו)

כתב ה"תורת משה", בכל אדם מישראל מהבהב תמיד ניצוץ מן האש האלוקית, שאינו נכבה לעולם. מנהיג הדור, הכהן, הנביא או המוכיח, אין לו אלא להלהיב את הניצוץ הזה בדברי להבה מדי בוקר בבוקר, להזעיק ולעורר גם ביחס לקיום המצוות שבין אדם למקום - שעל כך מרמו קורבן העולה, שהוא כולו כליל לגבוה - וגם ביחס לקיום המצוות שבין אדם לחבירו - שעל כך מרמו קורבן השלמים, כלומר שלום בין איש לרעהו. אם הכוהנים עושים כך ומבעירים את הניצוצות בלבבות ישראל, יכולים הם להיות סמוכים ובטוחים כי אש האלוקים תוקד תמיד על המזבז ולעולם לא תכבה...
(מענינה של תורה)

ראית תלמיד חכם שעבר עבירה בלילה, אל תהרהר אחריו ביום, שודאי עשה תשובה. וזהו שאמר הכתוב: "זאת תורת העולה היא העולה" - אם ראית תלמיד חכם שחשב מחשבה רעה והוצרך להביא קורבן עולה, אל תהרהר אחריו ביום, אלא "על מוקדה על המזבז כל הלילה עד הבוקר" - בודאי שהוא שרף בלילה על המוקד את אותה מחשבה ובכה והוריד דמעות על העבירה, ועשה זאת במשך כל הלילה עד הבוקר, ולכן אל תהרהר אחריו ביום...

(תורת הפרשה)

“והאש על המזבז תוקד בו לא תכבה ובער עליה הכהן עצים בבוקר בבוקר וערך עליה העלה והקטיר עליה הכהן וזלבי השלמים. אש תמיד

“צו את אהרון ואת בניו” (ו,ב)
אמרו חז"ל: אין "צו" אלא לשון זירוז מיד ולדורות, וביותר צריך זירוז במקום שיש חיסרון כיס - כי העולה כולה כליל, ואין לכוהן חלק בה. והקשה הרב בעל "כף החיים" זצ"ל, מהו "מיד ולדורות", הלא בדורותינו חרב המקדש ובטלו הקורבנות? אבל הרי אמרו שהעוסק בתורת עולה כאילו הקריב עולה, ולכן תיקנו אמירת הקורבנות לפני התפילה, ורבים מתעצלים לאומרם - וצריכים הם זירוז...

(מעניין השבוע)

“זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה על המזבז כל הלילה עד הבוקר” (ו,ב)
יש לפרש בדרך רמו, כי הנה אמרו רבותינו בתלמוד (ברכות יט.): אם

מוקנים אתבונן - סיפורי צדיקים

בשניים שבאו לדין תורה לפני בית הדין שבארם צובא. אחד מעשירי הקהילה תבע אדם שלוו ממנו כספים, והגיע מועד פרעונו. והלה הודה בכל, זה השטר וזו חתימת ידו, אך מה יעשה ואין לו כסף. מובן, שהדיינים חייבוהו לפרוע את חובו. אלא אם יאות המלווה להאריך לו את המועד. העשיר לא הסכים: אין כל ביטחון שמצבו של הלווה יוטב. ממילא, חויב הלווה לשלם, ומיד. יצא הלה מבית הדין, הלך ילך ובכה. בדרכו, פגש בגאון רבי אברהם ענתבי זצ"ל, וביקש ממנו ברכה, שהקדוש ברוך הוא יושיעו ויוכל לפרוע את חובו. "ברכה בימיך", אמר לו הרב, "מדוע לא באת אלי קודם? מכל מקום בוא אלי מחר, ונראה מה לעשות". הלה התעשת, קרן תקוה האירה את יומו, ואילו הרב פנה ממנו ושם פעמיו לביתו של העשיר המלווה. נקש בדלת, והעשיר הופתע לראותו. בהדרת כבוד הכניס את הרב לביתו, וערך לפניו שולחן כדת. אבל הרב לא אכל ולא טעם מאומה. "תכבד כבוד הרב, לכבוד הוא לי, שווה הוא בעיני אלף זהובים." "אל נא תגזים", אמר הרב, "מכיר אני את הסוחרים וגוזמאותיהם!" "אין זו גזומה", הצהיר העשיר. "הביקור שווה בעיני עוד יותר". "אם מתכוון אתה לכך באמת ובתמים, הריני גובה את דמי הביקור", אמר הרב "הבא לי בטובך את שטרות חובו של אותו עני. דחוק הוא עד מאוד, ואבקשך לוותר לו בלב שלם!". מיהר העשיר להביא את השטרות, והרב הסב עימו לאכול ולשתות ולתבל את הסעודה בדברי תורה, והפיצו לעשיר היה מושלם. למחרת כאשר העני הגיע אל הרב לשמוע מה בפיו, הגיש לו הרב את שטרותיו, קרועים ומחוללים...
(מעניין השבוע)

פעם באו ושאלו את גאון עוזנו מרן החיד"א זצ"ל: חז"ל אומרים כי המתגאה חוכמתו מסתלקת ממנו, ואמרו שאין התורה מתקיימת אלא במי שמישים עצמו כמי שאינו, ולפיכך נמשלה למים שמניחים במקום גבוה והולכים למקום נמוך - מה הסבר תופעה זו, מדוע אין התורה יכולה להיות נחלתו של המתגאה? ענה ואמר: אקדים לכם דבר אגדה. במדרש מובא שאדם אחד פגש באלוהי הנביא. הלכו יחדיו ועברו ליד נבלה מעלה צחנה. הניח הלה את ידו על חוטמו, ואלוהי הנביא לא התפעל מהבואש. פסע ובא לקראתם מעדנות אדם יהיר וגאה - ומיד כיסה אלוהי הנביא בידו את חוטמו, לא יכול היה לעמוד במחיצתו. למדנו מכאן, שמבחינה רוחנית מהווה הגאווה צחנה איומה, המדיפה בואש מבחיל יותר מצחנת הנבלה. מעתה, אמר להם מרן החיד"א, הרי הלכה פסוקה היא שאסור ללמוד תורה במבואות מטונפים, ואסור שם אפילו להרהר בדברי קדושה. הרי שהתורה צריכה מקום נקי וטהור. ואם המתגאה גרוע הוא מצחנת הנבלה, פשיטא שחוכמתו מסתלקת ממנו, כי אין התורה יכולה לשהות במחיצתו... התפעלו השומעים מהתשובה המחוכמת. המשך מרן החיד"א ואמר: דבר זה רמוז בתחילת פרשת צו. "זאת תורת עולה, היא העולה". אם יש באדם תורה, ורוחו "עולה" ומתגאה, אזי "היא", גם התורה - "העולה", עולה היא מעליו, ומותרה אותו בחברת הגאווה בלבד...

"אל יתהלל עשיר בעושרו, כי אם בזאת יתהלל המתהלל, השכל וידוע אותו, כי אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ". מעשה

והייתם לי סגולה

כתוב בכוונות האר"י ז"ל: המעביר ציצית על עינו בשעת קריאת שמע, מובטח שלא יבוא לידי סימוי עיניים. וסגולה לבריאות העיניים שישמור אותן מעשן ואבק, ומאויר היוצא מחמימות או קרירות ומרוב בכיות.
(סגולות ותפילות)

מדברי ראש הישיבה הרב ר' יוסף מוגרבי שליט"א

זיכרון הבנים

אזכריות! כלל ראשון!

לעתים, די בעיתוי לא נכון ובהקשר לא מדויק, ואפילו בנימה שמילים נאמרות, כדי להטות כליל את רוח הדברים. מה יכול להיות יותר מושלם, מהמשפט התמים הבא: "יענקי אהובי, אני מעריך אותך מאוד!" האין זה נשמע כמו מחמאה לבבית? צאו ושאלו כל איש חינוך, והוא יציין את האב המשתמש במשפט כזה כהורה נהדר ואת דרכו החינוכית כמבטיחה. הבה ונבחן, כיצד יקבל הילד את המחמאה הזו, באם חמש דקות קודם לכן הוא חלף ליד דלת המטבח ושמע את אביו אומר לאימו תוך כדי כעס ותסכול: "איזה אידיוט יש לנו! מה חטאנו שנענשו באחד כמוהו!", לא זו בלבד שאין סיכוי שהילד יקבל את המחמאה כפשוטה, אלא שהיא תשיג יעד הפוך מזה שאביו התכוון. אותו יענקי גם ילמד מתוך הדברים כי אביו הוא שקרן מדופלם, המתנהג בזו פרצופיות ויאבד את כל האימון במילה של האב. אותה מחמאה, אותו צליל, ותוצאות שונות בכזו קוטביות... והנה סיפור מציאותי נוסף, שיכול להמחיש בצורה משעשעת כיצד משפט - שהוא כשלעצמו אינו כה נורא - אך אמירתו בעיתוי לא מתאים, הביאה לקריסתו של מגדל שנבנה בעמל רב: וכה סיפר הר"א פרידמן. שמואל, אב לשמונה ילדים, היה אדם עצבני וכעסן, שרוחו הקצרה לא עמדה אפילו במתיחה קלה. די היה בכשל מינימאלי באחת מתוכניותיו, כדי להוציאו משלוות רוחו ולהביאו להתנהגות שלוחת רסן. הצרה היתה, שלא רק שמואל עצמו חי כבתוך גיהנום פרטי. בתקופות הקשות, אף היה "מכניס אורחים", נדיב ומשרה אווירה גיהנומית על כל הסובבים אותו. הוא שפך קיתונות של זעם וצעקות על אשתו וילדיו, וכל הבא בדלתו, חש מיד בתחושת המחנק ששררה בבית. הילדים היו סמל ודוגמא לילדים חסרי משען, והם עשו הכל כדי להימצא יותר מחוץ לבית מאשר בתוכו. כשהגיע ליעוץ, היה ברור שנדרשת עבודה מאומצת, כדי להעלות את שמואל על פסים הגיוניים וכדי להשקיט את התבערה המהלכת עימו לכל מקום. לא קל היה הדבר ואף קשה מאוד. אך לאחר מספר חודשים, ניתן היה לרשום בסיפוק שינוי מהותי בהבנתו של שמואל את החיים, כשהיה נדמה כי רוחו הסוערת שקטה מעט, הוחלט לנסות להביאו לשינוי התנהגותי בתוככי הבית, כדי לשקם את הריסות הקשר עם הילדים. היה זה בשלב שכבר למד לשתף פעולה יפה עם רעיתו, שעמדה בגבורה במשך כל התקופה במצבים מתחלפים, עד שהצליח מעט "להיות בן אדם". מתוך אותו רצון, פגשתי את שמואל יחד עם רעייתו והאצתי בהם ליזום ערב חגיגי אשר בו יסבו יחד כל בני המשפחה, ההורים עם הילדים, כדי לשפר את האווירה העכורה ולהתחיל בניית יחסי אימון מחודשים ביניהם. הצעתי להם, כי יערכו ארוחה חגיגית ובה ישתדלו להשרות אווירה נינוחה, בלי דיבורים על נושאים "טעונים" הנוגעים למתרחש ולמה שהתרחש בעבר בבית. עדיף משהו בנוסח שיחה על בית הכנסת החדש ההולך ונבנה בשכונה, או כל נושא כללי אחר. עיבדנו יחדיו את התוכנית כולה ואף הצעתי להם, שיודיעו לילדים כי מטרת הערב היא שיפור האווירה - מין תרגום עברי ל"סולחה" הערבית... הבינותי - ועד עכשיו איני חושב אחרת - כי יכולה ארוחה כזו, לתרום לריפוי צלקות ולהשרות אווירה חדשה בבית. משהו שיזכר כציון גבול בין התקופה שלפני הארוחה לתקופה שבאה אחריה ובעקבותיה. זו הסיבה ששמואל הצליח להפתיע אותי, כשהגיע לפגישה הבאה מתוסכל וחסר אונים. התלונן הוא שהפגישה הפכה לסוערת ומתסכלת, חשב הוא "לתומו" שבסעודה אחת הדברים "ימחקו" מהכל והכל יבוא על מקומו בשלום. לו ידע שצריך סבלנות רבה כדי למחוק כל מיני "צלקות", היה יוזם עוד ועוד פגישות מבלי לזכור או להזכיר כלום על העבר והתוצאות היו מגיעות... ניתן למחוק עבר! אך צריכים כוחות וגם עבודה נכונה, ולה' הישועה.

שלום בית

האישה הזוכמה...

מספרים על אישה שהגיעה לארץ ישראל לאחר השואה, שבורה היתה ורצוצה ואשר לא היה לה קרוב וגואל, כולם נלקחו לשם, הי"ד. והיא הגיעה כשבר כלי, אלא שהחליטה: "אינני נשברת! אני חייבת להקים בית! כל ילד שיוולד לי, נקמה בהיטלר!". וההחלטה הנחושה ביחד עם התנאים הסביבתיים שלה הביאו לכך, כי להצעה הראשונה שהגיעה לאוזנה אמרה "כן", והתחתנה עימו. והיא הגביהה עיניים לשמים, ואמרה לאשתי בכאב עצור: מיד בימים הראשונים גיליתי את הטעות שעשיתי, איזה אדם כעסן! איזה רגזן שלא שולט על עצמו! איני יכולה לבקש ממנו שום דבר. כל דבר שמבקשת - בוס!!! יכול להיות ברוגז עימי לשבועיים!!!... אין עם מי לדבר. ללא אפשרות לנהל חיים. אבל, הוסיפה, גיליתי בו תכונה נוספת, ממש מאה ושמונים מעלות הפוך: ה"כבוד אב ואם" שלו מדהים - אפשר לכתוב עליו ספרים, אדם כזה רתחן, כעסן, רגזן, וממש לא יאומן כאשר הוא נמצא ליד אביו, כזה נחמד! כל כך נוח: "כן אבא ו... ו...", כאילו האדם השקט ביותר במזרח התיכון, הכי נעים בעולם. מילה של אבא - על המקום! בקשה של אמא - על המקום! וכאשר אמו באה לבקר - חגיגה. כאשר אנו הולכים לשם לבקר - יום טוב. מהר מאוד למדתי את הכוון וכל מה שרציתי השגתי. איך? כאשר אמא שלו אצלו או כשאנחנו שם, השגתי את כל בקשותי. אבל יש לי סבלנות, להמתין שאמא שלו תגיע או עד שנלך אליה... ובסופו של דבר השגתי הכל! רק שההישגים עלו לי במאמץ אחד, סיימה, "בשלוש פעמים ביום תפילה לבורא עולם". שיחיו עד מאה ועשרים!

הנה לנו פירוש חי על דברי שלמה ע"ה: "חוכמת נשים בנתה ביתה", זו אישה היודעת לחיות ולבנות בית של קדושה וטהרה ולשמוח "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם". אשריה האישה המשכלת היודעת לנווט דרכה על פי תורתנו הקדושה, בעלה מלך - אך גם היא מלכה וילדיה נסיכים! מעט מאמץ והדבר משתלם...

אמרי שפר

- * מאמר החכם אומר: מוסר עצמו - הטוב שבמוסרים כי הכסיל לא יוסר בדברים.
- * רבינו בחיי הקדוש אומר: דרך ישרה - דרך ממוצעת ומבחר כל הדברים - אמצעיתם.
- * הרה"ק רבי חיים מאיר מוויז'ניץ אומר: "חייב אדם לטהר עצמו ברגל", להיטהר ולהתקדש בדברים שהורגל בהם ודש בעקביו.
- * הרה"ק רבי אברהם סבע אומר: האיש הטוב - עושה טוב לאחר ללא סיבה - אלא בשביל שהוא טוב.

(פתגמים נבחרים)

ועל כן יאמרו המושלים-מישל ונמשל

מִשְׁלֵי הַחֶפְץ חַיִּים

כל אדם שיש לו חנות, או בית מלאכה קובע שלט מעל דלת חנותו, או בית מלאכתו, ובשלט זה, הפונה לרשות הרבים כתוב במפורש מה טיבה של חנות זו, או בית המלאכה. שלט זה אף בא להעיד, כי כל עוד הוא תלוי מעל לפתח העסק, סימן הוא שבעל העסק חי וקיים, והוא מהלך כראוי וכיאות. אפשר שישע בעל העסק מן המקום ויסגרו לשבועות אחדים, אבל השלט התלוי מעל מעיד, כי העסק מוסיף להתקיים. אולם אם יוסר השלט מעל העסק, הרי מעיד הדבר כמאה עדים, שבעל העסק העתיק משכנו למקום אחר, ונטש מקום זה לחלוטין. וכן הוא הדבר בעניין השבת. שבת אות היא בין בורא העולם ובינינו, "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש" (שמות לא, יז). השבת היא גם אות וסימן על כל יהודי ויהודי, המעיד עליו על היותו יהודי, ועל הברית אשר נכרתה בין הקדוש ברוך הוא ובין ישראל. ואף אם קרה שעבר יהודי על אחת ממצוות התורה, לא פקעה ממנו יהדותו חס ושלום, שהרי אף אם עזב בעל העסק את עסקו לפרק זמן קצר, עדיין לא הורד ממנו השלט הקבוע עליו, וכל עוד הוא משמר את השבת, הוא בעל העסק. ברם, אם מחלל יהודי את השבת, הרי הוא כמסיר את השלט מעל דלתו, והרי הוא כמעיד על עצמו, שאין עוד נשמתו נשמה יהודית, כי נשמה זו פנתה ונסעה מזה, כאותו בעל העסק שנטש את חנותו. וזה שאמרו חכמינו ז"ל, שכל המחלל את השבת כאילו כפר בכל התורה כולה.

(משלי ה"חפץ חיים")

מעשה באחד שגמר בדעתו לעלות לארץ הקודש. אמר ועשה, חיסל את עסקיו, מכר את רכושו ואת מטלטליו, נטל את צרור כספו בידו, ובא עם משפחתו לאוניה שפניה לארץ ישראל. אבל כידוע, כל מי שעולה לאוניה חייב לעבור בדיקות רפואיות. והנה נתברר כי כמה מבניו אינם רשאים לעלות לאוניה ולנסוע למחוז חפצם, כיון שמצב בריאותם לקוי, והנסיעה ביים תזיק להם ביותר. נקל לתאר מה מאוד קשה על אדם זה הפרידה מבניו הנותרים. כל הנמל נתמלא בבכיות ויללות בני המשפחה, באשר כולם חוששים, שאותם הנשארים אף פעם לא יוכלו לנסוע ביים, וממילא לא יתראו לעולם. כידוע, ילדי נפשו של האדם בעולם העליון, הם מעשיו הטובים בעולם הזה, כשם שיוצא חלציו בעולם הזה הם ילדיו. כשהולך אדם לעולם האמת, כל מעשיו מתלוין עימו בדרכו, כמו שכתוב (ישעיה נ"ח, ח): "והלך לפניך צידדך". מה מאוד ידוה ליבו של האדם המגיע לעולם העליון, והנה חלק ממעשיו הטובים אין בהם כוח ללוותו עד סוף דרכו. אין בהם כוח לעלות אלא רק עד לשמים ולא למעלה מהם לפני הפמליא של מעלה כדי להמליץ טוב עליו, ועל כורחו עליו להיפרד מהם ולא יראה אותם לעולם. כך פירשו לנו חז"ל הקדושים (פסחים נ): כתוב אחד אומר "כי גדול מעל שמים חסדך" (תהלים נ"ז), וכתוב אחד אומר "כי גדול מעל שמים חסדך" (תהלים ק"ח), כאן בעושים שלא לשמה, וכאן בעושים לשמה. כי העוסק לשמה, הרי המצוות והמעשים הטובים שהוא עושה, יש בהם כוח ללוותו גם מעל השמים, עד לכסא הכבוד. אבל העושה שלא לשמה, אין בכוח המעשים הללו לעלות עימו מעל השמים, אלא רק עד השמים, ומשם ואילך אין הוא רואה אותם יותר, כי אינם עולים עימו.

אל תיקרי הליכות אלא הלכות

- ✓ קערה מלאה פירות ויש בתוכה כמה פירות רקובים ואינו מכירם מבחוץ, מותר לקחת מהבא לידו ואם ימצא פרי רקוב יניחנו בצד, ואין בזה איסור ברירה, כיון שזה דרך אכילה.
- ✓ שני מיני דגים נחשבים כשני מיני אוכלים, ואסור לברור אחד מחבירו אלא בידו ולאוכלו מיד, אף על פי שהחתיכות גדולות וכל אחת ניכרת בפני עצמה. וכן אם יש בהם חתיכות שנקדחו בטיגון ובבישול אפילו במין אחד שייך ברירה, ולכן צריך לברור את החתיכה שרוצה לאכול עכשיו בלבד.
- ✓ חתיכות בשר שחלק מהן מבושלות, וחלק מהן מטוגנות או צלויות נחשבות לשני מינים, וכל שכן של מיני עופות מחולקים, וכן תפוחים חמוצים ומתוקים המעורבבים יחד, אם מחמת חמיצותם אינם ראויים להאכל נחשבים לפסולת, ויש בהם איסור ברירה, ואפילו נאכלים על ידי הדחק יש לאסור, כיון שנחשבים לפסולת.
- ✓ מותר לקלוף שום או בצל בידו או בסכין על מנת לאכול לאלתר, הואיל ודרך אכילה בכך, אבל אסור לקלפם על מנת להניח לסעודה אחרת, והוא הדין לכל מיני פירות שיש עליהם קליפה כגון: אגוזים, שקדים, תפוחי זהב, אשכוליות וכיוצא בהם, מותר לקלפם על דעת לאכול לאלתר. ותפוחי עץ מותר לקלף אפילו להניח, הואיל ורוב העולם אוכלים אותם עם קליפתם בלא דוחק.
- ✓ יש אומרים שפירות וירקות שנאכלים עם קליפתם אפילו על ידי הדחק, כגון תפוחים, אגסים, מלפפונים, גזר וכיוצא, מותר לקלפם בשבת גם במקלף המיוחד לכך.
- ✓ אין להשתמש בכלי המיוחד לחיתוך הבצל, והוא מערכת סכינים מותקנת בציר וקפיצים, ועל ידי שהיא מסתובבת מסביב לציר, נעשית פעולת הקציצה באופן יסודי. אבל מותר להשתמש בשבת בסכין "מקצץ ביצים", והוא שורה של להבים המרוחקים זה מזה והם מותקנים במסגרת, אותה לוחצים על גבי בית הקיבול בגודל ביצה כשהביצה נתונה בבית הקיבול, והיא נחתכת לפרוסות כמספר הלהבים.
- ✓ ירקות שיש בהם עלים מעופשים כגון כרפס, כרתי או חזרת וכיוצא, לא יברור את המעופשים מן הטובים אלא יברור הטובים על מנת לאכול לאלתר, וכל זה כשהעלים תלושים מן הקלת, אבל אם הם מחוברים בקלח והעלים המעופשים הם מבחוץ, מותר לבררם ולסלקם ולאכול מיד, כי דרך האוכל הוא בכך, שלוקח המעופשים שפוגע בהם תחילה.
- ✓ האוכל דג או חתיכת בשר שיש בה עצמות, מותר להוציא בידו תחילה את העצמות או הקוצים ולאכול לאלתר, כיון שדרך אכילתם בכך, ואין זה דרך ברירה אלא דרך אכילה. אבל עצמות שנפרדו מן הדגים או מן הבשר שבתוך הצלחת, לא יבררם לסלקם אלא ישאירם בצד הצלחת, כיון שהם פסולת, ונחשב כבורר פסולת מתוך אוכל.
- ✓ מותר לתלוש הנוצות שנשארו בעוף מבושל שלא נמרטו לפני בישולו, ואין בו איסור של בורר פסולת מתוך אוכל. וכן מותר להסיר את העור המעופף, כיון שזה חלק מהעוף, ואין בו איסור בורר.
- ✓ פירות שיש בתוכם גרעין הדבוק בהם, כגון: תמרים, אפרסקים, מישמיים וכיוצא באלה, מותר להוציא את הגרעין מתוכם ביד ולאוכלם לאלתר, כי כיון שיש שם גרעין אחד, הרי זה נחשב כבורר אוכל מתוך פסולת, אבל פירות שיש בתוכם כמה גרעינים, כגון צימוקים, אסור להוציא את הגרעינים מתוכם אף על פי שאוחז את הפרי בידו, הואיל וצריך להוציא את הגרעינים זה אחר זה מתוך הפרי, נחשב כבורר פסולת מאוכל, אלא יניח את הצימוק בפיו ויוציא את הגרעינים מפיו.
- ✓ הסוחט לימון על סלט או על מאכל ונפלו גרעינים בתוך המאכל עם סחיטתו, אסור להסיר את הגרעינים ולזרוקם החוצה, כיון שזה נחשב שבורר פסולת מתוך אוכל שאסור גם לאלתר. ורק אם ימצוץ את הגרעינים תחילה, יהיה מותר לו אחר כך לזרוקם.

(השבת והלכותיה)